

مهمترین اصول تحکیم خانواده در سیره امام حسین(ع)

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی ضمن تأکید بر اهمیت خانواده، به برخی از مولفه‌های تحکیم خانواده که در سیره امام حسین(ع) قابل مشاهده است اشاره کرد.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی ضمن تأکید بر اهمیت خانواده، به برخی از مولفه‌های تحکیم خانواده که در سیره امام حسین(ع) قابل مشاهده است اشاره کرد.

به گزارش ایکننا، نشست «امام حسین(ع) و تحکیم خانواده» با سخنرانی حجت‌الاسلام و المسلمین یدالله مقدسی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی روز یکشنبه ۱۷ تیر در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد که گزیده آن را در ادامه می‌خوانید؛

درباره این موضوع سوالی را می‌شود اینگونه مطرح کرد که آیا امام حسین(ع) برای تحکیم خانواده و مسائلی که باعث پایداری خانواده می‌شود برنامه‌ای یا اصولی در زندگی‌شان داشتند که ما بتوانیم به عنوان پیروان ایشان از آن اصول و شاخص‌ها استفاده کنیم یا خیر.

برای پاسخ به این سوال، باید مقدمه‌ای عرض کنم؛ مقدمه این است خانواده نهادی است که از منظر جامعه‌شناسان نخستین حلقه شکل‌گیری بنیان جامعه است و از نگاه روانشناسان ریشه حالت‌های روانی انسان‌ها در خانواده جست‌وجو می‌شود. اگر کسی بخواهد روحیات کسی را بررسی کند ابتدا سراغ خانواده او می‌رود. از منظر عالمان تربیت و اخلاق، تربیت نقطه آغاز خانواده است و مصلحان اجتماعی که در جامعه حرکتی ایجاد کردند ابتدا باید خانواده‌شان مورد بررسی قرار گیرد. شاید به همین جهت است که قرآن کریم درباره خانواده این تعبیر را دارد که «و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها و جعل بینکم موده و رحمه». باید خانواده‌ای تشکیل داد یا خدای بزرگ همسرانی برای انسان در نظر گرفته که انسان در کنار او بتواند آرامش پیدا کند. پس خانواده محور آرامش انسان به لحاظ روانی و آسایش انسان به لحاظ ظاهری است. رکن خانواده زن و شوهر هستند و فرزندان نتیجه این رکن به حساب می‌آیند و شاخ و برگ زندگی هستند.

با این مقدمه اگر خانواده‌ای بخواهد پویا شود و در زندگی‌های هم‌مدلی داشته باشد و به آرامش و مهربانی برسد نیازمند به این است افراد اصولی را در خانواده خود داشته باشند. بنابراین برای پرسش یادشده که آیا امام حسین(ع) در زندگی خود برنامه‌ای برای تحکیم خانواده داشت یا نه، به این پاسخ می‌رسیم ایشان برای تحکیم خانواده اصولی داشتند که این اصول شاخص‌هایی دارد و می‌تواند خانواده را تحکیم ببخشد.

این اصولی که می‌توانیم درباره خانواده از زندگی سیدالشهدا برداشت کنیم مورد اولش تعهد ایدئولوژیک است یعنی میداباوری و معادمحوری همراه با برنامه متناسب که در زندگی سیدالشهدا دیده می‌شود. این مبتنی بر یک بینش اسلامی است که خطوط کلی زندگی انسان را تشکیل می‌دهد و اگر روابط محوری زندگی انسان بر پایه هستی‌شناسی و توحید و حقیقت‌جان انسان مبتنی باشد همواره آسیب‌های فراوانی که در زندگی از راه هوس متوجه حقیقت انسان می‌شود کنار می‌رود و خداباوری باعث می‌شود انسان آسیب‌های زندگی را کنار بزند چون خداباوری مبتنی بر حلال و حرام الهی است و اگر حلال و حرام الهی مورد توجه قرار بگیرد آسیب‌های زندگی کم می‌شود. لذا قرآن ازدواج زنان و مردان بی‌تعهد به دین را منع کرده است. در ازدواج با زنان مشرک می‌گوید از این کار دست‌نگه دارید هرچند خوشتان بیاید. در برابر مرد مشرک هم همین است. بنابراین تعهد در تحکیم خانواده تأثیرگذار است.

اصل دیگر اخلاق مندی است؛ پابندی به اخلاق و حسن خلق باعث می‌شود محیط زندگی محیط دلدادگی و پیوستگی شود. خوش اخلاقی باعث آبادی زندگی می‌شود، باعث می‌شود عمر انسان افزایش پیدا کند، باعث می‌شود راه‌های زندگی به آسانی گشایش یابد. طبیعی است امام حسین(ع) در معاشرت زندگی این رویه را با همسرش داشته است و نمونه‌های متعددی در زندگی سیدالشهدا از این مسئله سراغ داریم.

اصل دیگر در زندگی امام حسین(ع) به عنوان اصل تحکیم خانواده مسئله امانتداری است. گستره امانت در آموزه‌های دینی همه جانبه است. آبروی انسان امانت است، مال انسان امانت است، حرف انسان امانت است. زیست مشترک زن و مرد هم به عنوان یکی از ابعاد زندگی انسان مطرح است و اگر مرد امانتدار زندگی زن نباشد و اگر زن امانتدار معاشرت با شوهرش نباشد کجا می‌توانند زندگی آرامی داشته باشند. در زندگی امام حسین(ع) این امانتداری را مشاهده می‌کنیم مثلاً نقل شده حضرت می‌دید

رباب امانتدار است لذا بخشی از اموال خودش را به ایشان می سپرد. فقرایی به خانه امام حسین(ع) آمدند حضرت به همسرش رباب رو کرد و فرمود از مالی که پیش تو گذاشتم برایم بیاور تا پاسخ این نیازمندان را بدهم. این امین دانستن همسر اعتبار دادن به شخصیت او است و او را در زندگی پویا می کند، در رفتار با او همراه می کند و باعث می شود خانواده تحکیم پیدا کند.

اصل دیگر در تحکیم خانواده مسئولیت پذیری است. مسئولیت پذیری معادل تعهد، وظیفه شناسی و پاسخگویی در برابر سوالاتی است که مطرح می شود. انسان در گستره زندگی به این مسئله نیاز دارد و این اصل در زندگی امام حسین(ع) و سایر ائمه مشاهده می شود که به همسران خود مسئولیت می دادند و خودشان در برابر همسرانشان مسئولیت پذیر بودند.

اصل دیگر در تحکیم خانواده مدیریت و تدبیر در زندگی است. اگر همسر بتواند از فرصت ها استفاده کند و زندگی را مدیریت کند باعث تحکیم خانواده می شود. تدبیر یعنی فرآیند بهره گیری از فرصت ها و منابع برای دستیابی به هدف. وقتی سراغ زندگی امام می رویم می بینیم ایشان فرصت های زندگی را به خوبی مدیریت می کرد و با خانواده مطرح می کرد.

اصل دیگر عدالت محوری است؛ عدالت در زندگی مفاهیم متفاوتی دارد که در اینجا به معنای تناسب و رعایت حقوق های مرتبط با هر فرد است مثلا افراد جامعه به لحاظ اینکه بتوانند راحت تر به سعادت برسند باید در موردشان تناسب اولویت ها رعایت شود مثلا کودک اگر بخواهد شیر بخورد هر شیری مناسب او نیست، اگر انسان ها بخواهند سر سفره غذا بخورند هر کس از هر غذایی نمی تواند استفاده کند. عدل این است هر کدام به تناسب خودشان از غذا بهره بگیرند. بنابراین عدالت در زندگی انسانی استفاده از حقوق متناسب با خود است. در زندگی امام حسین(ع) هم در رابطه با همسرشان این تناسب را می بینیم مثلا ایشان می فرمایند مهر همسر را به او واگذار کنیم تا بتواند زندگی خودش را طبق علاقه خودش اداره کند.

اصل دیگر حفظ حدود و اصول است یعنی قوانین و مقرراتی که در زندگی هر انسانی می تواند حدود رفتار انسان را مشخص کند. اگر زن و مرد مرزهای خودشان را رعایت کنند به طور طبیعی باعث استحکام خانواده می شوند که این اصل راهبردی مسحوب می شود. اصل دیگر گریز از خشونت است. البته خشونت انواعی دارد. اجمالا گریز از خشونت در خانواده، رفتار درست داشتن و نرم خویی و ملایمت در رابطه با همسر و پاسخ نرم دادن به حرف های او یک اصل مهمی است که باید رعایت شود.

ضرورت حسن خلق و رعایت آداب در خانواده

ما این اصول را زیربنا و مبانی تحکیم خانواده می دانیم. این اصول شاخص هایی در پی دارد که در زندگی سیدالشهدا وجود دارد و این شاخص ها به دو بخش درون خانوادگی و برون خانوادگی تقسیم می شود. طبیعی است اگر بخواهیم این شاخص های مبتنی بر اصول را در زندگی سیدالشهدا که باعث می شود خانواده استحکام پیدا کند بیان کنیم مورد اولش حسن خلق و رعایت آداب است. این برخورد مهربانانه و رعایت آداب زندگی باعث می شود همسر نسبت به شوهرش علاقه مضاعف پیدا کند و آسیب های زندگی کم شود.

شاخص دوم تکریم رفتاری است. تکریم در برابر توهین است. اگر انسان با همسرش رفتار کریمانه داشته باشد موجب تحکیم خانواده می شود که نمونه آن را در زندگی امام حسین(ع) می بینیم مثلا در روایتی آمده که ایشان رباب را تکریم می کند و می فرماید من خانه ای که رباب در آن باشد را دوست دارم.